

Кравчук Д. В.,
курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
(Донецький державний університет внутрішніх справ)

Квашук О. Д.,
старший викладач кафедри
кримінального процесу та криміналістики,
кандидат юридичних наук
(Донецький державний університет внутрішніх справ)

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Реалії війни, що ведеться проти України, не зменшують гостроту проблем кваліфікації та розслідування воєнних злочинів.

Слідчі підрозділи Національної поліції України виконують важливу роль у документуванні злочинів, які вчиняються проти цивільного населення, для знищення цивільної інфраструктури, що є прямим порушенням міжнародного гуманітарного права. У співпраці з органами прокуратури та Служби безпеки України вони здійснюють фіксування злочинів, вчинених на території, тимчасово непідконтрольній українській владі, наслідки масованих обстрілів, ракетних ударів та використання безпілотних літальних апаратів, внаслідок яких гине цивільне населення та руйнується інфраструктура, а також злочини, які поліцейські виявляють після звільнення територій ЗСУ [1].

Взаємодія Національної поліції із компетентними міжнародними інституціями сприяє підвищенню ефективності розслідування, відповідності напрацьованим стандартам ходу і результатів закріплення доказової бази, що використовуватиметься під час проваджень в українських та міжнародних судах, і обмін інформацією, експертна допомога та впровадження новітніх методів і засобів є важливими аспектами цієї співпраці.

Формами міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні за КПК є: вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. У науковій літературі до основних напрямків міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю відносять: міжнародну правову допомогу; надання практичної професійно-технічної допомоги окремим державам у вирішенні проблем злочинності, вивченні цих проблем та питань пенітенціарної системи; визнання небезпеки для співтовариства держав певних кримінальних діянь та необхідності вжиття заходів для її припинення; науковий напрямок (обмін національним, науковим та практичним досвідом, здійснення спільних досліджень); інформаційний напрямок (обмін довідковою, оперативно-розшуковою, криміналістичною інформацією тощо) [2, ст.35-36].

Однією із форм міжнародної правової допомоги при проведенні процесуальних дій є створення спільних слідчих груп. Так, у 2014, році було створено спільну слідчу групу, до складу якої увійшли представники України, Естонії, Бельгії та інші. Дана організація займається збором інформації, фіксацією воєнних злочинів та тісно співпрацює з Національною поліцією щодо розслідування воєнних злочинів. Зокрема, завдяки взаємодії та співпраці з представниками міжнародних організацій, з початку збройної агресії РФ проти України, НПУ розпочали більше 70 000 кримінальних проваджень за фактами вчинення на території України злочинів військовослужбовцями збройних сил російської федерації та їхніми пособниками, з яких 60 000 – за ст. 438 Кримінального кодексу України [3].

Донедавна закон про кримінальну відповідальність не містив поняття воєнного злочину. З набранням чинності Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього» (24.10.2024) поняття «воєнний злочин» знайшло відображення на рівні закону – у статті 438 КК України [4].

Статут Міжнародного кримінального суду (Римський статут) визначає найширший перелік воєнних злочинів, що об'єднує більшість порушень міжнародного гуманітарного права, закріплених у низці міжнародних конвенцій, зокрема у чотирьох Женевських конвенціях (1949) та додаткових протоколів до них, Гаазькій конвенції (1954) та інших міжнародно-правових актах. МКС – постійно діючий міжнародний кримінальний суд, заснований Римським статутом (1998), до юрисдикції якого входить розслідування геноциду, воєнні злочини, злочинів проти людяності та злочин агресії.

У свій час МКС визнав окупацію АР Крим, назвав збройний конфлікт на сході України як «міжнародний збройний конфлікт». У 2018 році Офіс Прокурора (МКС) зазначив, що серед імовірних злочинів, скоєних у Криму і на Донбасі, є насильницькі зникнення, вбивства, катування, сексуальні та гендерні злочини, примусовий призов до збройних сил держави-окупанта, порушення права на справедливе судочинство, незаконне позбавлення волі, захоплення власності, знищення цивільних об'єктів тощо [5, с.11]. Задля ефективного втілення положень щодо співробітництва із МКС, до КПК додано новий розділ IX-2, яким запроваджено механізм співпраці компетентних органів України з Міжнародним кримінальним судом. Цим Законом, передбачено обсяг і порядок такого співробітництва: консультації з МКС, виконання прохання про надання допомоги, забезпечення збереження доказів, виконання МКС функцій на території України, тимчасова передача особи МКС для проведення процесуальних дій, запити (прохання) до МКС, застосування тимчасового арешту на прохання МКС про тимчасовий арешт (тимчасового арешту) тощо [6].

У січні 2023 року між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом підписано Угоду про створення Офісу МКС в Україні, що має сприяти ефективному розслідуванню міжнародних злочинів[7].

У структурі Офісу Генерального прокурора на правах самостійного підрозділу діє Департамент протидії злочинам, скоєними під час збройного конфлікту, який взаємодіє з Міжнародним кримінальним судом [8].

Суттєвим чинником підвищення ефективності діяльності органів Національної поліції за цим напрямом є організація взаємодії в рамках співробітництва з Європолем. Зокрема, з квітня 2022 року на базі Аналітичного проєкту Європолу щодо розслідування основних міжнародних злочинів, функціонує Єдина платформа для збору, зберігання й аналітичної обробки оперативних даних про воєнні злочини рф [9]. У разі збігу, інформація буде використовуватися в національних та міжнародних розслідуваннях, зокрема у тих, які проводяться МКС та під юрисдикцією Євроюсту. Зазначене потребує подальшої системної роботи, одним з прорітетних напрямків якої є упровадження комплексної платформи зі сприяння в організації розслідування злочинів, вчинених агресором в Україні [9].

Отже, продуктивна міжнародна взаємодія сприяє ефективному розслідуванню, якісному документуванню злочинів проти населення України, що посилюватиме позицію обвинувачення під час розгляду справ в міжнародних судах. Подальший розвиток форм співпраці є необхідним для протидії воєнним злочинам, забезпечення невідворотності покарання винних. Реалізація ініціативи щодо створення комплексної міжнародної платформи з підтримки України у розслідуванні воєнних злочинів може стати вагомим інструментом для досягнення цієї мети.

---

1. Слідчі поліції фіксують наслідки воєнних злочинів військ рф за трьома напрямками. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/11/09/slidchi-policzii-fiksuyut-naslidky-voennyh-zlochyniv-vijsk-rf-zatroma-nargyamkamy>.

2. Ігнатенко В.В. Основні напрямки та форми міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю // Південноукраїнський правничий часопис. – № 3/2007. – Одеса, 2007. – с. 34-37.

3. Портал МВС України. Злочини, вчинені військовими під час повномасштабного вторгнення в Україну (станом на 05.06.2023). URL: <https://mvs.gov.ua/news/zlocini-vcineni-viiskovimi-rf-pid-cas-povnomasstabnogo-vtorgnennia-v-ukrayinu-stanom-na-05062023> (дата звернення: 30.01.2025).

4. Кримінальний кодекс України : Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14> (дата звернення: 30.01.2025).

5. Посібник зі збору доказів для Міжнародного кримінального суду / Київ: Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, 2019. – с.11.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17> (дата звернення: 30.01.2025).

7. Угода між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом про створення Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні : Угода; Міжнародні суди від 23.03.2023 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/980_001-23 (дата звернення: 30.01.2025).

8. Положення про Департамент протидії злочинам, вчиненим в умовах збройного конфлікту, Офісу Генерального прокурора, затв. наказом Генерального прокурора від 14 листопада 2023 року № 312. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/polozhennya-pro-samostijni-strukturni-pidrozdili> (дата звернення 30.01.2025)

9. Україна ініціює створення комплексної платформи сприяння в розслідуванні воєнних злочинів рф. Інформація Департаменту комунікації МВС України від 02 лютого 2023 року. URL: <https://mvs.gov.ua/news/ukrayina-incipiuije-stvorennia-kompleksnoyi-platforni-spriannia-v-rozsliduvanni-voennyh-zlochyniv-rf-igor-klimenko> (дата звернення: 30.01.2025).